

PRATARMĖ

Trisdešimtas žurnalo „Res humanitariae“ numeris žymi reikšmingą postūmį savoje istorijoje. Nuo 2007 metų, kai buvo išleisti pirmieji numeriai, nuosekliai plėstas temų ir autorių ratas, peržengtos humanitarinių mokslų ribos. Tai atspindi greitėjantį gyvenimo tempą, mokslinės minties raidą, pokyčius Klaipėdos universitete.

Žurnalo turinys visada buvo ir yra susijęs su Klaipėdos universitete nuo 2010 m. rengiama tarptautine tarpdalykine moksline konferencija „Tradicijos ir modernybės sąveika“. Ir ši žurnalą sudaro du trečdaliai straipsnių, parengtų 2021 m. lapkričio 18–19 d. Klaipėdos universiteto Socialinių ir humanitarinių mokslų fakultete vykusios konferencijos pranešimų pagrindu. Konferencija taip pat buvo neeilinė, skirta baltistės, ilgametės Klaipėdos universiteto profesorės, habilituotos daktarės Audronės Kaukienės (1941–2017) atminimui. Talentingai mokslininkei, puikiai pedagogei, iškiliai asmenybei, nenuilstamai ugdyusiai gilų požiūrį į kalbą ir tautos kultūrą, būtų sukakę 80.

Šiltas prisiminimas apie profesorę, mokytoją ir kolegę A. Kaukienę dalijosi konferencijos dalyvius sveikinę Klaipėdos universiteto prorektorius profesorius dr. Darius Daunys ir Liepojos universiteto profesorė dr. Ieva Ozola. Plenariame posėdyje du pranešimai buvo skirti Profesorės asmenybei ir iškiliausiems darbams. Buvusi studentė ir pirmoji doktorantė, dabar – Klaipėdos universiteto profesorė dr. Dalia Kiseliūnaitė glaustai supažindino su svarbiausiais A. Kaukienės (Jakulienės Žiurlytės) biografijos faktais, akcentavo didžiulį jos įvairiapusę veiklos indėlį, ypač plėtojant baltistikos mokslą, kuriant Klaipėdos universitetą, tobulinant lituanistines studijas, puoselėjant Klaipėdos krašto kultūrą ir istoriją. Antroji pranešėja, taip pat buvusi Profesorės studentė, kolegė ir bendramintė, dabar – LCC tarptautinio universiteto lektorė Rūta Grumadaitė-Pabarčienė didžiausią dėmesį skyrė Klaipėdos miesto ir Klaipėdos krašto studentų folkloro ansamblio „Vorused“ istorijai. Ansamblių įkūrė ir beveik tris dešimtmečius jam vadovavo A. Kaukienė (Jakulienė), daugiausia dėmesio skyrusi Mažosios Lietuvos kalbai ir kultūrai. Ilgą laiką sovietmečiu liaudies kūrybos palikimo klausimus

nagrinėjančiose konferencijose A. Kaukienė buvo bene vienintelė, kalbėjusi apie Mažosios Lietuvos liaudies dainų interpretaciją. Būtent Vadovės dėka ansambličiai pasijuto esantys lietuvininkų kultūros tęsėjai ir saugotojai. Ji išugdė didžiulį būrį talentingų Mažosios Lietuvos etnokultūros, folkloro propaguotojų ir tyrinėtojų. Žurnalo skaitytojai Kronikos skiltyje apie tai gali sužinoti daugiau.

Konferencijos moksliniuose pranešimuose buvo siūloma aktualizuoti tradicijos ir modernybės sąveiką įvairiose mokslo ir meno kryptyse: kalbotyroje, etnologijoje ir folkloristikoje, mene ir literatūroje, religijotyroje ir teologijoje. Prie šių tematikų šliejasi ir tarpdalykinės publikacijos, pavyzdžiui, derinami kalbos, komunikacijos ir vadybos aspektai.

Kalbos klausimai gvildenami trijuose žurnalo straipsniuose. Agnė Aleksaitė analizuoja rašytinės lietuvių kalbos prašymų mandagumą nekilnojamojo turto skelbimų puslapyje Aruodas.lt. Tarpdalykinė perspektyva pasitelkta Sandros Degtjar ir Andriaus Šimulyno straipsnyje apie paslėptas ir atviras socialinių medijų reklamas viešbučių verslo platformose. Jaunųjų kalbininkų skiltyje publikuojamas Ilzės Rudzātės straipsnis apie tradicinių gyvenamųjų pastatų pavadinimus, jų įvairovę, kilmę ir paplitimą latvių kalbos plote Lietuvos ir Latvijos pajūrio teritorijoje.

Literatūrologai nagrinėja dvi temas. Inga Strungytė-Liugienė analizuoja surinkimininkų himnodijos kūrėjo Mikelio Šapalo (1827–1884) parengtą giesmynėlį, jo repertuarą, protestantų krikščioniškas misijas ir socialines aktualijas. Kaip literatūroje ir mene vaizduojamas intelekto sutrikimas bei kitos negalios, rašo Dalia Jakaitė.

Etnologijos temos žurnale pristatomos gausiausiai. Mažosios Lietuvos etninė kultūra analizuojama Linos Petrošienės ir Kristinos Blockytės-Naujokės publikacijose. Pirmoji autorė, tęsdama ir gilindama ilgalaikius tyrimus, skirtus lietuvininkų dainavimo tradicijai, savo straipsnyje analizuoja šiaurinės Klaipėdos krašto dalies dainų melodikos bruožus. Antroji nagrinėja kol kas mažai tyrinėtus Šv. Martyno dienos tradicijas Klaipėdos krašte.

Kiti etnologų tyrimai apima šiuolaikines kasdienybės aktualijas, užsienio šalyse vykstančius procesus. XXI a. pradžios Švedijos aukštųjų mokyklų studentų alkoholinių gėrimų vartojimo įpročių analizę iš etnologinės perspektyvos atliko Emilija Kubiliūtė ir Laima Anglickienė. Ukrainiečių muzikinio folkloro įrašus, saugomus Lietuvoje, ir jų ypatybes pristato Halyna Pšeničkina.

Jaunųjų etnologų skiltyje publikuojami Sigitos Astikienės, Onos Gaidamavičiūtės ir Marijos Navickaitės straipsniai. Pirmoji autorė ištyrė, kaip kultūros darbuotojai konstruoja vietą per bendrus istorinius bendruomenės gyvenimo momentus. Antroji tyrėja, remdamasi Lietuvos nacionalinio muziejaus Etninės kultūros ir antropologijos rinkinių skyriaus fondų bei Baltų religijos ir mitologi-

jos šaltinių medžiaga, analizuoja paukščių simboliką kraitinių skrynių puošyboje. Su Mažosios Lietuvos gyvenimo aktualijomis susijęs ir Marijos Navickaitės straipsnis. Ji, pasitelkusi XIX a. pabaigos – XX a. pradžios periodiką, siekia išsiaiškinti, kokio pobūdžio ir turinio korespondencija apie į Vakarus pasitraukusius lietuvius spausdinta iki 1904 m. Mažajoje Lietuvoje leistoje nelegalioje lietuviškoje spaudoje.

Teologijos tematikos straipsniai susiję su svarbiomis šios srities asmenybėmis. Arvydas Ramonas aptaria vieno iškiliausių XIX a. pabaigos – XX a. pradžios rusų Stačiatikių bažnyčios teologo ir šventiko Sergejaus Bulgakovo teologines mintis eschatologinėmis temomis. Tradicijos ir modernumo sąlytį kunigo Jurgio Pabrėžos homiletikoje nagrinėja Remigijus Oželis.

Ukrainos mokslininkų straipsniai susiję su religijotyros ir meno klausimais. Antonina Kizlova ir Natalya Onoprienko rašo apie votus kaip įprastą būdą ikisovietinėje ir posovietinėje Ukrainoje pagerbti šventus krikščionių daiktus. Ukrainos etninių grupių tarpkultūrinius kontaktus religinėje votų praktikoje analizuoja Olha Krainia.

Meno objektų istorijai nagrinėti skirtas Aušrinės Kulvietytės–Cemnolonskės straipsnis, kuriame atskleidžiama, kokių išeičių atrado modernizmo epochos dailininkai, vizualizuodami Lietuvos istorijos įvykius.

Turininga žurnalo Kronikos skiltis. Be jau minėtų D. Kiseliūnaitės ir R. Grumadaitės–Pabarčienės straipsnių, čia galima susipažinti su žymiausiais Ukrainos etnomuzikologais, kuriuos pristato Rimantas Sliužinskas.

Žurnalo sudarytojai ir konferencijos rengėjai, linkėdami įdomių skaitinių, jau galvoja apie 2023-uosius metus. Jie bus svarbūs Klaipėdos kraštui, prieš šimtą metų tapusiam brangia Lietuvos valstybės dalimi. Pagalvokite, gal ir Jūs norėsite ką svarbaus pasakyti klaipėdiškams šia iškilminga proga. Laukiame.

Prof. dr. Lina Petrošienė